

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного
факультету Олещенко Т.О.

(підпис)
«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«Загальна психологія з практикумом»

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **053 «Психологія»**

(код і назва спеціальності)

**ОПП «Практична психологія»,
«Психологія розвитку особистості»**

Шифр за навчальним планом ПП02

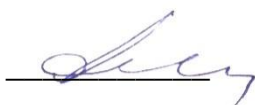
Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Загальна психологія з практикумом» затверджена на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова.

Розробник: *Дубініна К.В.*, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри
(підпис)

проф. Митник О.Я.

I. Опис дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів- 12		<p style="text-align: center;">Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пояснювально-ілюстративні методи. - Інтерактивні методи. - Розв'язування психологічних завдань. - Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання доповідей, рефератів. - Використання прийомів щодо проблемного викладення матеріалу: формулювання пізнавальної задачі, порівняння різних точок зору та різних підходів.
Спеціальність 053 Психологія («Практична психологія»; «Психологія розвитку особистості»)	Загальна кількість годин 360		
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	68	20	
Нормативна	Семінарські (практичні) заняття:		
	(44)	8 (8)	
	Лабораторні заняття:		
	64	-	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 1-й	Індивідуальна робота:		<p style="text-align: center;">Форми поточного контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; - тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; - письмове оформлення лабораторних робіт; - усний захист рефератів на практичних заняттях. <p>Модульний контроль №1, 2, 3.</p>
Семестр I, II	Самостійна робота:		
	184	324	
Тижневонавантаження (год.) 6 год. (1 семестр), 5 год. (2 семестр) - аудиторне			<p style="text-align: center;">Форма підсумкового контролю</p> <p style="text-align: center;">ІСПИТ у I та II семестрі</p>
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – українська	176/184 ≈ 1	36/324 ≈ 0,1	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – формування основних понять і категорій загальної психології, визначення сутності й загальних закономірностей виникнення, функціонування та розвитку психіки, основ психологічних знань, які необхідні для глибокого розуміння й міцного засвоєння інших психологічних дисциплін, пов'язаних з діяльністю практичного психолога, а також ознайомлення з

методами психодіагностики психічних явищ, формування вміння проведення емпіричних психологічних досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс загальної психології з практикумом пов'язаний з філософією, психофізіологією та психосоматикою, вступ до фаху, експериментальною психологією, соціальною психологією, віковою психологією, педагогічною психологією, психодіагностикою.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета - формування у студентів адекватного уявлення про предмет, методи та завдання загальної психології, про її основні категорії, про місце серед інших гуманітарних наук; знайомство з основними закономірностями функціонування та розвитку психіки сучасної людини, як продукту еволюції вищої форми матерії у ході суспільно-історичного процесу; формування основних вмінь, на яких ґрунтується професійна діяльність психолога-практика.

Завдання:

- *методичні* - сформувати в студентів науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людини й законів розвитку й функціонування психіки; ознайомити студентів з базовими категоріями й поняттями психологічної науки, основними методологічними і дослідницькими проблемами психології та шляхами їх рішення, з різноманітною проблематикою загальної психології особистості та пізнання;

- *пізнавальні* - ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до розуміння структури й закономірностей розвитку особистості; представити студентам аналіз індивідуальних особливостей людини (здібностей, спрямованості, темпераменту, характеру), внутрішньої (емоційної й вольової) регуляції її діяльності та засобів відображення інформації, уявлень про формування та розвиток механізмів поведінки та діяльності;

- *практичні* - намітити й обговорити актуальні проблеми практичної психології особистості й основні напрямки діагностування розвитку окремої особистості; розвинути вміння використовувати теоретичні та практичні знання з психології на практиці; сформувати у студентів навички побудови самостійних теоретичних й експериментальних психологічних досліджень.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

	<i>Результати навчання</i>	<i>Компетентності</i>
	ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 кредитів ЄКТС 360 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форманавчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні(семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
Модуль 1. Введення в загальну психологію											
1.	Предмет психології.	6	4	2	-	10	1,5	0,5		1	16
2.	Методи психології.	12	2	2	8	14	2	1	1		22
3.	Мозок і психіка.	4	2	2	-	8	0,5	0,5			10
4.	Свідомість людини як вища форма психічного відображення	4	2	2	-	8	2	1		1	12
Модуль 2. Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості											
5.	Психологія особистості.	14	4	4	6	14	3	2	1		26
6.	Психологічна характеристика діяльності.	6	2	2	2	4	1,5	1	0,5		12
7.	Спілкування. Мова і мовлення.	8	4	2	2	8	1,5	1	0,5		18
8.	Група і колектив.	8	4		4	6	2,5	2	0,5		16
9.	Здібності.	8	4	2	2	6	1,5	1	0,5		16
10.	Темперамент.	10	4	2	4	6	1,5	1	0,5		16
11.	Характер.	10	4	2	4	6	1,5	1	0,5		16
Модуль 3. Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси											
12.	Увага.	10	4	2	4	10	2,5	1	0,5	1	16
13.	Уява.	10	4	2	4	10	2,5	1	0,5	1	16
14.	Відчуття.	8	4	2	2	11	2,5	1	0,5	1	16
15.	Сприймання.	10	4	2	4	11	2,5	1	0,5	1	16
16.	Пам'ять.	12	4	4	4	14	3	1	1	1	20
17.	Мислення.	14	4	4	6	14	3	1	1	1	20
18.	Психологія емоцій.	12	4	4	4	14	2,5	1	0,5	1	18
19.	Воля.	10	4	2	4	10	2,5	1	0,5	1	18
Разом:		176	68	44	64	184	40	20	10	10	320

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Введення в загальну психологію		
1.1	<p style="text-align: center;">Тема 1. Предмет психології <i>Зміст теми</i></p> <p>Визначення психології як науки. Зміна і розширення предмета психології з давніх часів до наших днів, доповнення її теоріями і методами інших наук. Приклади явищ, які вивчає сучасна психологія, доступність і складність їх наукового пізнання. Система феноменів, що вивчаються сучасною психологією. Поділ психічних явищ на процеси, властивості та стани. Відносність такого поділу. Поведінка і діяльність як предмет психології. Поняття про психіку, її функції. Основні загальні та часткові поняття, за допомогою яких описуються явища, що вивчаються психологією.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 5-6, 13, 18]. 	16	4
1.2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Методи психології <i>Зміст теми</i></p> <p>Проблема метода дослідження та його значення для науки. Методологія і методи психологічних досліджень. Загальна характеристика психологічного дослідження, основні його етапи. Вимоги до проведення психологічного дослідження. Організаційні методи: лонгитюдний, порівняльний та комплексний. Емпіричні методи – спостереження та самоспостереження, їх пізнавальна роль, достоїнства та недоліки; експеримент та його види; тести; методи опитування; метод аналізу продуктів діяльності; психосемантичні методи. Методи інтерпретації та обробки отриманих даних.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1-5, 10, 15-16, 18]. 	26	2
1.3	<p style="text-align: center;">Тема 3. Мозок і психіка <i>Зміст теми</i></p> <p>Будова і діяльність нервової системи. Рефлекторна діяльність мозку. Аналіз і синтез подразників, будова аналізаторів. Нервові процеси в корі великих півкуль головного мозку. Основні закономірності вищої нервової діяльності. Системність нервових процесів. Діяльність лівої і правої півкуль головного мозку. Розуміння психіки різними науковими теоріями. Рефлекторна природа психіки. Особливості психічного відображення. Розвиток психіки тварин. Виникнення психічного відображення. Розвиток нервової системи. Норми поведінки тварин. Відмінності психіки людини від психіки тварин. Біологічні передумови виникнення свідомості людини.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [5, 10, 17-18]. 	12	2

1.4	<p>Тема 4. Свідомість людини як вища форма психічного відображення <i>Зміст теми</i></p> <p>Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості. Значення та смисл як складові свідомості. Роль мовлення у функціонуванні людської свідомості. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я. Самооцінка, її структура та основні параметри. Самооцінка та рівень домагань. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини. Структура несвідомого за З.Фройдом. Сновидіння як прояв неусвідомлюваного. Співвідношення між свідомою та неусвідомлюваною регуляцією поведінки. Психологічний захист, види захисту.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3-5, 10-11, 19-20]. 	12	2
2. 2.1	<p>Модуль II. Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості</p> <p>Тема 5. Психологія особистості <i>Зміст теми</i></p> <p>Характеристика різних підходів до визначення особистості. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості. Самоактуалізуюча особистість. Структура особистості. Розвиток особистості за Е.Еріксоном, особистість та самоідентифікація. Зрілість особистості, основні її критерії. Соціалізація особистості, основні її механізми.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3-4, 17, 20]. 	28	4
2.2	<p>Тема 6. Психологічна характеристика діяльності <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про діяльність. Предметний характер людської діяльності. Потреби як джерело активності особистості. Основні риси, що притаманні потребам всіх високоорганізованих істот (за О.М.Леонтьєвим). Мотиви діяльності. Структура діяльності за О.М.Леонтьєвим. Поняття про інтеріоризацію та екстеріоризацію. Дії, їх види та структура. Засвоєння діяльності. Знання. Орієнтувальна основа діяльності. Навички та вміння. Формування навичок та основні закономірності вправлянь. Основні види діяльності особистості – гра як вид діяльності; учіння як діяльність, спрямована на засвоєння знань, вмінь і навичок та на розвиток учня; праця як діяльність.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3-4, 17, 20]. 	10	2
2.3	<p>Тема 7. Спілкування. Мова і мовлення <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про спілкування. Зміст спілкування. Засоби спілкування: мова, немовні засоби (жести, міміка, положення партнерів відносно один одного, зображення). Рівні спілкування: макрорівень, мегарівень, мікрорівень. Види спілкування: міжособове, особовогрупове, міжгрупове. Спілкування безпосереднє, опосередковане, тривале і короткотривале, закінчене і незакінчене. Соціальна ситуація спілкування. Міжособові взаємини в групах і колективах (ділові та особисті). Психологічна сумісність та її види. Конфлікт і міжособові стосунки. Структура спілкування: комунікативна, інтерактивна, перцептивна. Сторони спілкування. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація. Методи вивчення спілкування.</p> <p>Поняття про мову і мовлення. Походження мови. Функції мовлення:</p>	16	4

	<p>означення, узагальнення, комунікації. Три сторони комунікації: інформаційна, виразна, волевияви. Форми мовлення: зовнішнє і внутрішнє. Види мовлення усне (діалогічне і монологічне), писемне мовлення, їх психологічна характеристика. Мовленнєві властивості особистості.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1-4, 13, 18]. 		
2.4	<p align="center">Тема 8. Група і колектив</p> <p align="center"><i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про групу. Велика та мала група. Види малих груп. Структура малої групи. Позиція, статус, внутрішня установка та роль. Керівництво та лідерство в групі. Стилї лідерства: авторитарний, демократичний та ліберальний. Колектив як група вищого рівня розвитку. Методи вивчення малих груп та колективів. Критичні періоди у розвитку групи. Міжособові взаємини у групах та колективах. Неприятливі відносини в групі, джерела їх виникнення та негативні наслідки. Типи міжособових конфліктів та способи їх розв'язання. Соціометрична картина внутрішньогрупових взаємодій. Ефективність групової діяльності. Шляхи підвищення ефективності діяльності групи. Особливості впливу групи на особистість – позитивний та негативний. Явище конформізму. Інтимні міжособові стосунки: дружба, ворожість, любов.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 13, 17-18]. 	14	4
2.5	<p align="center">Тема 9. Здібності</p> <p align="center"><i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про здібності. Здібності та діяльність. Різниця між здібностями, знаннями, уміннями та навичками. Різні підходи до визначення здібностей. Кількісна та якісна характеристика здібностей. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Спеціальні здібності вчителів, психологів. Взаємозв'язок та взаємна компенсація різних здібностей. Здібності та успішність діяльності. Поняття обдарованості. Психологічна характеристика обдарованої дитини. Здібності та задатки.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [2-3, 9, 14, 18]. 	14	4
2.6	<p align="center">Тема 10. Темперамент</p> <p align="center"><i>Зміст теми</i></p> <p>Загальна характеристика темпераменту. Історія становлення типології темпераментів. Тип вищої нервової діяльності як фізіологічна основа темпераменту. Психологічна характеристика темпераменту. Психічні якості, що характеризують темперамент. Типологія темпераментів: сангвінічний, холеричний, флегматичний, меланхолійний. Позитивні та негативні сторони кожного типу темпераменту. Відсутність чистих типів, їх змішаність у більшості людей. Поняття індивідуального стилю діяльності. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1-2, 4, 10, 13, 15-18]. 	16	4
2.7	<p align="center">Тема 11. Характер</p> <p align="center"><i>Зміст теми</i></p> <p>Загальне поняття про характер. Характер як система найбільш стійких рис особистості, що проявляють себе в різних видах діяльності, спілкування та взаємодія людини з навколишнім світом. Характер та темперамент людини. Структура характеру. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними. Різні підходи до типології характерів. Акцентуовані типи характерів за К.Леонгардом. Система акцентуованих характерів підлітків за А. Лічко.</p>	16	4

	<p>Соціальні типи характерів за Е.Фроммом. Характер та особистість. Місце характеру в загальній структурі особистості. Риси характеру та інші риси особистості. Характер та захисні механізми. Характер та воля людини. Характер та мотивація поведінки.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1-2, 4,-5, 13, 15, 18]. 		
3.	Модуль III. Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси.		
3.1	<p style="text-align: center;">Тема 12. Увага <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про увагу. Значення уваги в житті людини. Фізіологічна основа уваги. Психологічні теорії уваги. Функції уваги: активізація, забезпечення вибірковості пізнавальних процесів. Види уваги: довільна, мимовільна, післядовільна, зовнішня, внутрішня, індивідуальна, групова, колективна. Властивості уваги: вибірковість, зосередженість, сталість, обсяг, розподіл, переключення. Методи вивчення уваги.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3, 10, 13, 15-18]. 	20	4
3.2	<p style="text-align: center;">Тема 13. Уява <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про уяву, її відмінність від образів пам'яті та сприймання. Роль уяви у житті людини. Основні функції уяви: активізація наочно-образного мислення, управління емоційно-потребовими станами, довільна регуляція пізнавальних процесів, створення та реалізація внутрішнього плану дій, програмування поведінки, управління фізіологічними станами. Фізіологічна основа уяви. Мислення і уява. Аналітико-синтетичний характер процесів уяви. Способи створення образів уяви: аглютинація, гіперболізація, схематизація, типізація, акцентування. Види уяви: активна, пасивна, репродуктивна, творча – їх особливості. Взаємозв'язок уяви з органічними процесами. Роль фантазії в ігровій діяльності дитини та творчій діяльності дорослого.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3, 10, 13, 15-18]. 	20	4
3.3	<p style="text-align: center;">Тема 14. Відчуття <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про відчуття. Значення відчуттів в житті людини. Аналізатори як органи відчуттів, їх будова та функції. Класифікація відчуттів – екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття. Загальні властивості відчуттів. Чутливість та її вимір. Абсолютний та відносний поріг відчуттів. Приклади порогових значень відчуттів різних модальностей. Закон Вебера-Фехнера. Адаптація та сенсibiliзація органів чуття. Синестезія.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [1, 3, 10, 13, 15-18]. 	19	4
3.4	<p style="text-align: center;">Тема 15. Сприймання <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про сприймання, відмінність сприймання від відчуттів, їх взаємозв'язок. Основні властивості сприймання: предметність, константність, цілісність, структурність. Фактори, що визначають інтеграцію відчуттів у цілісні зорові образи: близькість елементів, що сприймаються один до одного; їх подібність, природне продовження та замкненість. Фігура та фон сприймання. Спрямованість особистості та сприймання, аперцепція. Класифікація та види сприймання. Ілюзії зорового сприймання. Сприймання простору, руху та часу. Основні напрями сучасних досліджень психології сприймання.</p>	21	4

	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1-18]; • <i>додаткові:</i> [1, 3, 10, 13, 15-18]. 		
3.5	<p style="text-align: center;">Тема 16. Пам'ять <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті та діяльності людини. Види пам'яті та принципи їх класифікації. Образна, рухова, емоційна та словесно-логічна пам'ять. Довільна та мимовільна пам'ять. Особливості короткотривалої пам'яті, її обсяг та механізми. Перекодування інформації при її переводі у довготривалу пам'ять. Смыслова організація довготривалої пам'яті. Неусвідомлюваний характер довготривалої пам'яті людини. Запамятовування як процес пам'яті. Умови ефективності мимовільного запам'ятовування. Умови ефективності довільного запам'ятовування. Відтворення як процес пам'яті, його види. Забування та збереження як процеси пам'яті. Умови успішного збереження матеріалу у пам'яті. Тимчасове забування та його причини. Методи вивчення пам'яті. Уявлення пам'яті. Індивідуальні особливості і типи пам'яті. Управління пам'яттю.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1-18]; • <i>додаткові:</i> [1-3, 10, 13, 15-18]. 	26	4
3.6	<p style="text-align: center;">Тема 17. Мислення <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Мислення як узагальнене та опосередковане відображення дійсності. Характеристика розумових дій. Розумові операції: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстракція. Логічні форми мислення – судження та умовиводи, їх види. Поняття, види понять. Мислення як процес постановки та розв'язання теоретичних і практичних задач. Мислення і розуміння. Мислення і мовлення. Значення слова як одиниці мислення і мовлення. Зв'язок мислення і мовлення. Види мислення: наочно-дійове, наочно-образне та понятійне. Індивідуальні особливості мислення. Теорії мислення. Асоціативна теорія мислення. Уявлення про мислення у біхевіоризмі та гештальтпсихології. Логічна теорія мислення С.Л.Рубінштейна.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1-18]; • <i>додаткові:</i> [1-3, 9-10, 13, 15-18]. 	28	4
3.7	<p style="text-align: center;">Тема 18. Психологія емоцій <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Основні функції емоцій: комунікативна, регулятивна, сигнальна, мотиваційна, оцінювальна, стимулююча, захисна. Види емоцій. Форми переживання почуттів – емоції, настрій, афект, пристрасті. Стрес та його особливості. Експресія емоцій. Параметри, за якими оцінюються емоційні процеси та стани: інтенсивність, тривалість, глибина, усвідомленість, умови виникнення та зникнення, дія на організм, направленість, спосіб вираження. Емоції та особистість. Фундаментальні емоції за Ізардом. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1-18]; • <i>додаткові:</i> [2, 7, 10, 17]. 	26	4
3.8	<p style="text-align: center;">Тема 19. Воля <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про волю, її значення в житті людини, в організації та регуляції діяльності. Підходи і тенденції розвитку уявлень про волю. Вольова регуляція поведінки. Характеристика вольової дії. Структура вольової дії. Подолання перешкод, боротьба мотивів як умова виникнення та здійснення вольового акту.</p>	20	4

	<p>Процес прийняття та виконання вольового рішення. Локалізація контролю. Вольові якості особистості – первинні: сила волі, наполегливість, витримка; похідні: рішучість, сміливість, впевненість, відповідальність, дисциплінованість, принципиальність, діловитість, ініціативність.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1-18]; • додаткові: [2, 6, 8, 13, 17]. 		
--	---	--	--

4.2. Плани практичних, лабораторних занять

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет, завдання та методи сучасної психології	4
2.	Розвиток психіки	2
3.	Свідомість та самосвідомість особистості	2
4.	Психологія особистості	4
5.	Діяльність особистості	2
6.	Особливості спілкування особистості у соціальних групах і колективах	2
7.	Здібності	2
8.	Темперамент і характер	4
9.	Увага	2
10.	Уява	2
11.	Відчуття і сприймання	4
12.	Пам'ять	4
13.	Мислення	4
14.	Психологія емоцій, почуттів та волі	6
	Разом	44

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методи психології	8
2.	Психологія особистості	8
3.	Спілкування у групах та колективах	6
4.	Здібності	2
5.	Темперамент	4
6.	Характер	4
7.	Методи вивчення уваги	4
8.	Уява	4
9.	Відчуття	2
10.	Сприймання	4
11.	Пам'ять	4
12.	Мислення	6
13.	Емоції	4
14.	Воля	4
	Разом	64

Зміст завдань до практичних, лабораторних занять

Практичні заняття

Тема 1. Предмет, завдання та методи сучасної психології

1. Становлення психології як науки про сутність та закономірності розвитку психіки.
2. Фізіологічні основи психіки.
3. Відображувальна та регулююча функції психіки. Механізми саморегуляції поведінки.
4. Основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.
5. Психологія на сучасному етапі розвитку. Основні принципи психології.
6. Завдання та структура сучасної психологічної науки.
7. Принципи і загальна організація психологічного дослідження.
8. Методи психологічних досліджень.
9. Поняття про способи кількісної обробки та якісний аналіз даних психологічного дослідження.

Практична частина заняття:

1. Обговорення поглядів Ж. Піаже щодо місця психології в системі наук та її міждисциплінарних зв'язків. У чому полягає функція психології в системі наук?
2. Побудуйте схему співвідношення між суб'єктом, об'єктом та предметом психології. Наведіть приклади об'єкта та предмета конкретного психологічного дослідження.
3. Чим відрізняється історія психології від історичної психології, історична психологія – від етнопсихології?
4. Дискусія: “Чим займається теоретичний психолог, чим – практичний? Як завдання може вирішувати практичний психолог і чим вони відрізняються від завдань священника?”
5. Що б Ви хотіли знати та вміти, аби досягти успіху як психолог-теоретик та як психолог-практик?
6. Чим пояснити факт виникнення уявлень про душу? Опишіть уявлення українців про душу у дохристиянські часи та в епоху середньовіччя.
7. У чому полягає відмінність між матеріалістичним та ідеалістичним уявленням про душу людини? Як вони співвідносяться між собою?
8. У чому полягає відмінність між душею та духом, душею та психікою?
9. Чи є душа у тварин? Якщо є, то чим вона відрізняється від душі людини; якщо нема, то чому?
10. Що відіграло вирішальну роль у визнанні психології як самостійної науки?
11. Дискусія: “Як об'єднати об'єктивну та суб'єктивну психологію?”
12. Чим відрізняється психологічний напрям відгалужі психології? Наведіть приклади.
13. Хто і як вивчав поведінку в психології? Дискусія на тему “Чому поведінка стала предметом дослідження в психології?”
14. Підставив виникнення гештальт психології.
15. Розкажіть міфи про Едіпа та Електру.
16. Вітчизняні психологи XVII – XX ст.
17. Чим гуманістична психологія відрізняється від гуманітарної психології?
18. Побудуйте схему співвідношення понять: “методологія”, “метод”, “методика”.
19. Які організаційні методи дослідження?
20. Які основні правила проведення наукового психологічного спостереження?
21. Які основні правила проведення бесіди?
22. Творчі завдання: 1. Складіть кросворд з понять даної теми. 2. Складіть перелік приказок та прислів'їв на психологічні теми, охарактеризуйте їх зміст.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1-6, 13, 15-16, 18].

Тема 2. Розвиток психіки

1. Виникнення психіки як результат еволюції матерії.
2. Умови виникнення та загальні закономірності розвитку психіки і форм поведінки в процесі еволюції тварин.

3. Природа та сутність психіки людини.

Практична частина заняття:

1. Порівняйте основні властивості відображення у неживій та живій природі.
2. Дискусія: “Чи розвиток – це будь-яка зміна?”
3. Поняття про чутливість та подразливість.
4. Наведіть приклади біотичних та абіотичних подразників.
5. У чому полягає наукова проблема виникнення психіки тварин і які є варіанти її вирішення?
6. У чому полягає наукова проблема розвитку психіки тварин і які є варіанти її вирішення?
7. На прикладі психологічних дослідів продемонструйте, чим відрізняються нижчий та вищий рівні стадії сенсорної психіки.
8. Наведіть приклади природової та індивідуально-мінливої форм поведінки на стадіях сенсорної та перцептивної психіки.
9. Наведіть приклади ритуальної поведінки тварин.
10. Порівняйте основні ознаки інстинктів, навичок та тваринного інтелекту.
11. У чому полягає відмінність між допсихічною та психічною формами відображення на рівні живої природи?
12. Дискусія: “Чи еволюція тваринного світу у наш час може призвести до появи нового виду живих істот?”
13. Назвіть спільне та відмінне між психікою людини та тварини.
14. Опишіть особливості духовного світу наших пращурів.
15. Чим поняття “передумови” відрізняється від поняття “умови”, а поняття “умови” – від поняття “фактори”?
16. Поясніть на прикладах основні властивості психіки людини.
17. Чим матеріальні основи відрізняються від фізіологічних механізмів психіки?
18. Як упродовж історії змінювались погляди на матеріальні основи та фізіологічні механізми психіки людини?
19. Шляхи розв’язання психофізіологічної проблеми.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [5, 10, 16-18].

Тема 3. Свідомість та самосвідомість особистості

1. Суспільно-історична обумовленість виникнення і розвитку свідомості людини. Роль праці в розвитку свідомості.
2. Свідомість як форма відображення дійсності. Структура свідомості.
3. Психологічний захист. Види захисту.
4. Самосвідомість, структура самосвідомості.
5. Самооцінка, її структура. Самооцінка і рівень домагань.
6. Несвідоме в психіці людини.

Практична частина заняття:

1. Порівняйте означення індивідуальної свідомості та психіки людини.
2. Поясніть на прикладах особливості індивідуальної свідомості людини.
3. Дискусія: “Чи тварина може бути властивасвідомість?”
4. Чим предметна свідомість відрізняється від самосвідомості людини?
5. Основні функції самосвідомості людини.
6. Дискусія: “Для чого нам необхідно пізнати самих себе? Що допомагає, а що заважає самопізнанню?”
7. Які життєві ситуації ведуть до неприйняття самого себе?
8. Як Ви розумієте самоконтроль? Чи він піддається тренуванню?
9. Який найкоротший шлях до самовдосконалення?
10. Хто і як вивчав несвідоме до початку XIX ст.?
11. Як називаються психологічні течії, основним предметом вивчення яких вважають несвідоме?
12. Побудуйте схемі співвідношення понять “психіка”, “свідомість”, “несвідоме”, “підсвідоме”.
13. Наведіть з власного досвіду приклади неусвідомлених автоматизмів, неусвідомленої установки та неусвідомлених супроводів свідомих дій.
14. Порівняйте надсвідомі та підсвідомі психічні процеси.

15. Дискусія: “Чи свідомо форма відображення вища за несвідому?”

Творчі завдання

1. Скласти психологічну самохарактеристику за планом: а) який (яка) я є; б) яким (якою) я хочу бути; в) яким (якою) я можу бути; г) що про мене думають інші; що я можу зробити, щоб стати таким, яким я хочу бути ?
2. За методикою М.Куна дати відповідь на питання «Хто я?».

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1, 3-5, 10-11, 19-20].

Тема 4. Психологія особистості

1. Індивід, особистість, індивідуальність.
2. Біологічне і соціальне в особистості людини. Проблема наслідування психічних властивостей.
3. Психологічна структура особистості. Спрямованість як стрижнева характеристика особистості.
4. Активність особистості. Потреби як джерело активності.
5. Мотивація як прояв потреб особистості. Види мотивів. Рівень домагань.
6. Інтереси, ідеали та світогляд особистості як умови, що забезпечують цілісність, сталість та спрямованість особистості.
7. Теорія особистості у психології.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1-5, 10, 13, 15-18, 20].

Тема 5. Діяльність особистості

1. Загальне поняття про діяльність. Зовнішня і внутрішня діяльність, їх взаємозв'язок.
2. Структура діяльності. Дії та рухи.
3. Усвідомлені та автоматизовані компоненти діяльності. Уміння, навички, звички та їх особливості.
4. Навички, їх структура та закономірності вироблення. Проблема переносу та інтерференції навичок.
5. Праця, навчання і гра як основні види людської діяльності, їх характеристика.
6. Поняття „провідна діяльність”.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1-5, 10, 13, 15-18].

Тема 6. Особливості спілкування особистості у соціальних групах і колективах

1. Поняття про спілкування, зміст та засоби спілкування (вербальні та невербальні). Види спілкування.
2. Міжособові взаємини в групах та колективах.
3. Психологічна сумісність та її види.
4. Структура спілкування: комунікативна, перцептивна, інтерактивна.
5. Механізми сприйняття людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
6. Поняття про мову та мовлення. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Функції мовлення (означення, узагальнення, комунікації).
7. Форми мовлення. Види мовлення.
8. Три сторони комунікації (виразна, інформаційна, волевияву).
9. Поняття про групу. Види малих груп. Референтна група.
10. Керівництво та лідерство в групі. Стилі лідерства.
11. Колектив як групу вищого рівня розвитку. Методи вивчення малих груп та колективів.

12. Особливості впливу групи на особистість. Явище конформізму.

Практична частина заняття:

1. Разом з викладачем проведення рольової гри «Мозковий штурм» для вирішення проблеми: «Від яких психологічних особливостей групи залежить ефективне формування особистості?».
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
3. Розв'язання практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові: [1-4, 13, 17-18].

Тема 7. Здібності

1. Поняття про здібності. Здібності та задатки.
2. Структура здібностей.
3. Загальні та спеціальні здібності.
4. Здібності та успішність діяльності.
5. Обдарованість, її психологічна характеристика.
6. Педагогічні здібності та їх характеристика.
7. Діагностика здібностей (Методика вивчення комунікативних та організаторських здібностей, ДДО)

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Розв'язання практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [2-3, 9, 14, 18].

Тема 8. Темперамент і характер

1. Поняття про темперамент та його типи.
2. Фізіологічні основи темпераменту.
3. Типи ВНД та темперамент.
4. Сучасні підходи до психологічної характеристики типів темпераменту.
5. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
6. Загальне поняття про характер та його природу.
7. Характер та темперамент.
8. Структура характеру.
9. Акцентовані типи характеру за К. Леонгардом.

Практична частина заняття:

1. Написання та обговорення на занятті твору-мініатюри «Особливості мого темпераменту».
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
3. Розв'язання практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1-5, 10, 13, 15, 16-18].

Тема 9. Увага

1. Увага як вибірково спрямованість та зосередженість психічної діяльності.
2. Фізіологічні механізми уваги.
3. Види уваги та їх порівняльна характеристика.
4. Властивості уваги.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Розв'язання практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1, 3, 10, 13, 15-18].

Тема 10. Уява

1. Поняття про уяву як специфічнолюдський вид діяльності.
2. Виникненняобразуяви.
3. Видиуяви. Мрія як особливий вид уяви.
4. Етапитворчоїуяви. Відмінністьобразуявивідобразівсприймання та пам'яті.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

*Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові [1, 3, 10, 13, 15-18].*

Тема 11. Відчуття і сприймання

1. Поняття про відчуття.
2. Анатомо-фізіологічні механізми відчуттів. Рецептори та аналізатори.
3. Роль механізмів зворотнього зв'язку у виникненні відчуттів.
4. Класифікація відчуттів. Компенсаторні можливості відчуттів.
5. Чутливість та їх виміри. Властивості та закономірності відчуттів.
6. Сприймання як психічний процес і система перцептивних дій.
7. Залежність сприймання від спрямованості особистості та інших психічних процесів. Сприймання та минулий досвід людини.
8. Предметність, цілісність, константність, вибірковість та осмисленість як основні особливості сприймання.
9. Сприймання простору, часу і руху. Ілюзії.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

*Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові [1, 3, 10, 13, 15-18].*

Тема 12. Пам'ять

1. Поняття про пам'ять. Фізіологічний, біохімічний та психологічний підхід до розкриття механізмів пам'яті.
2. Види пам'яті.
3. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.
4. Процеси пам'яті. Умови, що сприяють успішному збереженню інформації.
5. Уявлення.

Практична частина заняття:

1. Скласти пам'ятку для учнів і для себе про те, як краще організувати запам'ятовування і відтворення матеріалу.
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
3. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

*Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові [1-3, 10, 13, 15-18].*

Тема 13. Мислення

1. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. Єдність мислення та мови.
2. Логічні форми мислення.
3. Мислення як діяльність та розв'язання мислительних задач
4. Мислительні операції як основні механізми мислення
5. Види мислення.

Практична частина заняття:

Виконання творчих завдань:

1. Підберіть з художньої літератури приклади виявлення роботи мислення героїв твору і дайте пояснення його властивостей, розкрийте зміст мислення в даному випадку.

2. Опишіть прийоми розвитку активного самостійного мислення.
3. Охарактеризуйте особливості власних мисленнєвих операцій та шляхи їх удосконалення.

Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [1-3, 9-10, 13- 15, 16-18].

Тема 14. Психологія емоцій, почуттів та волі

1. Поняття про емоції та почуття, їх значення у житті людини.
2. Роль почуттів у пізнавальній та практичній діяльності людини.
3. Фізіологічні механізми почуттів. Роль кори та підкорки в їх регуляції.
4. Основні функції емоції.
5. Види емоцій.
6. Форми переживання почуттів: емоції, настрій, афект, пристрасть.
7. Вищі почуття – моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні як результат суспільного розвитку.
8. Воля та вольові дії людини.
9. Боротьба мотивів як умова виникнення та здійснення вольового акту.
10. Види вольових дій та їх структура.
11. Вольові якості особистості.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові [2, 7-8, 10, 13, 17].

Лабораторні заняття

Заняття до теми „Методи психології”

1. Проведення опитування (анкетування) на тему «Чому Ви обрали для навчання педагогічний ВНЗ?».
2. За результатами анкетування проведення бесіди, обробки та інтерпретації одержаних даних.
3. Закріплення вміння проводити спостереження за навчанням студентської групи (на основі програми Р. Бейлза).
4. Закріплення вміння визначати типи домінуючої поведінки дошкільників в ігровому спілкуванні з ровесниками (спостереження за схемою А. Залужного).
5. Формування вміння складати завдання для тестування навчальних досягнень школярів.
6. Закріплення вміння та навички діагностування розумового розвитку дітей (на матеріалі шкільного тесту розумового розвитку К. Гуревича).
7. Тренування з використання тестів з образно-вербальними завданнями (на матеріалі тесту Беннета).
8. Формування вміння застосовувати графічні проективні методики та інтерпретувати їх (на матеріалі методики "Неіснуюча тварина").
9. Закріплення вміння застосовувати та аналізувати психометричну методику С. Деллінгера, адаптовану А. Алексєєвим, Л. Громовою.
10. Закріплення навички використання методики завершення речень (на матеріалі методики Д. Сакса та В. Леві).
11. Формування навички проведення інтерв'ю (на матеріалі методик виявлення мотиваційної готовності до шкільного навчання).
12. Формування вміння використовувати метод узагальнення незалежних характеристик при оцінюванні якостей особистості керівника та способів управління методикою Ю. Платонова).
13. Контент-аналіз як різновид методу вивчення продуктів діяльності. Змістословних процедур контент-аналізу.
14. Формування вміння виконувати контент-аналіз (на матеріалі методики незавершених речень Б. Форера).

15. Проведення тесту «Самооцінка психічних станів» (за Айзенком).

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. 4-те вид. – К.: Каравела, 2011. – 280 с.
2. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю. Діхтяренко, Н.В. Чудаєва, Г.О. Шулдик, Л.А. Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
3. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяков Г.В. Практикум із загальної психології / За ред. Т.І. Пашукової. – К.: Знання, 2006. – 203 с.

Заняття до теми „Психологія особистості”

1. Визначення спрямованості особистості.
2. Символічні завдання на виявлення "соціального-Я" (ідентифікація, егоцентричність, самооцінка, сила, соціальна зацікавленість).
3. Аналіз результатів дослідження за:
 - методикою "Будинок-дерево-людина",
 - опитувальника САН – оперативна оцінка самопочуття, активності, настрою,
 - "Шкала тривоги В.Г.Норакідзе".
 - методики Ч.Д.Спілбергера. Шкала самооцінки – дослідження рівня реактивної та особистісної тривожності.
 - Особистісна шкала проявувтривоги (шкала Дж. Тейлора).
4. Ознайомлення з анкетами: «Мотиви навчальної діяльності», «Інтереси і дозволяння учнів», «Визначення мотивів навчальної діяльності (Б. Пашнева)».
5. Проведення експрес-діагностики типів особистості за допомогою психометричного тесту СьюзенДеллінгер.
6. Визначення власного типу особистості за допомогою тесту «КСО-ВФ».
7. Виконання тесту «Автопортрет».
8. Проведення самооцінки особистості за методикою Ольшанського Д.В.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю. Діхтяренко, Н.В. Чудаєва, Г.О. Шулдик, Л.А. Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Психолого-педагогічна діагностика школярів / Упоряд. О. Л. Співак. — Х.: Ранок-НТ, 2007. — С. 78, 83—85.

Заняття до теми „Спілкування у групах і колективах”

1. Елементитренінгу по спілкуванню.
2. Проведення самооцінки своїх комунікативних можливостей (за І. Юсуповим).
3. Проведення тесту Т.Лірі – вивчення стилю і структуриміжособистіснихстосунків, уявлення про "Я-ідеальне", ставлення до себе.
4. Проведення методу соціометрії.
5. Визначення психологічного клімату в колективі через оцінку значущих ситуацій.
6. Визначення ступеню згуртованості групи.
7. Вивчення міжособистісних стосунків у групі методом референтометрії.
8. Вивчення міжособистісних стосунків, використавши різновидність соціометричної методики - вибір у дії («У кого більше»).
9. За характером міжособистісних стосунків, існуючих в академгрупі, визначення типу групи, етапу її розвитку.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю. Діхтяренко, Н.В. Чудаєва, Г.О. Шулдик, Л.А. Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Коробко О. Робота психолога з молодшими школярами: Метод, посіб. — К.: Літера ЛТД, 2006. — С. 205.

Заняття до теми „Здібності”

1. Виявленнякомунікативних і організаторськихздібностей.
2. Ознайомлення з тестами Г.Айзенка, Л. Гуревича, Д.Векслера для перевіркисвоїхздібностей.
3. Виявленнясвоїхпрофесійнихнахилів (за Є.О. Клімовим).
4. Визначення професійної спрямованості студентів (Тест на виявлення професійної спрямованості студентів).

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю. Діхтяренко, Н.В. Чудаєва, Г.О. Шулдик, Л.А. Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.

Заняття до теми „Темперамент”

1. Формування вміння виконувати методику «Психологічна характеристика темпераменту».
2. Проведення методики «Визначення переважаючого типу темпераменту (А.Белов).
3. Тест-опитувальник Г.Айзенка ЕРІ.
4. Методика діагностики темпераменту Я.Стреляу.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.

Заняття до теми „Характер”

1. Визначення структурисвого характеру, його основні компоненти.
2. Визначення характеру за почерком за допомогою тестової методики.
3. Ознайомлення з характерологічним опитувальником К.Леонгарда. Тест-опитувальник Шмішека.
4. Визначення особливостей характеру в залежності від груп крові.
5. Встановлення основних характерологічних тенденцій особистості в залежності від надання переваги певному кольору.
6. Якості характеру (опитувальник самооцінки Г.Лірі).

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Подмазін С. Тести для діагностики акцентуації характеру підлітків / За ред. Ю. З. Гільбуха. – К.: Науково-практичний центр «Психодіагностика та диференційоване навчання», 1999. — С. 48 — 51.

Заняття до теми „Методи вивчення уваги”

1. Дослідження особливостей концентрації уваги за допомогою коректурної таблиці Б.Бурдона.
2. Методика «Кільця Ландольта» (Є.Ландольт)
3. Визначення стійкості уваги і динаміки працездатності (рівня сенсомоторних реакцій) за методикою «Таблиці Шульте»

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Увага дитини / Упоряд.: С. Максименко, Л. Терлецька, О. Главник. — К.: Главник, 2004. — С. 57—58.

Заняття до теми „Уява”

1. Виявлення індивідуальних відмінностей відтворюючої уяви.
2. Дослідження особливостей творчої уяви.
3. Ознайомлення із проєктивним методом Г.Роршаха.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.

Заняття до тем „Відчуття”, „Сприймання”

1. Сприймання як результат спільної роботи аналізаторів (експеримент з мілкими предметами). Особливості сприймання різних предметів.
2. Характеристика процесу сприймання картини.
3. Визначення одночасного та послідовного кольорових контрастів.
4. Дослідження ролі перцепції шляхом впізнавання предметів.
5. Визначення нижнього порогу відчуття нюху.
6. Визначення нижнього порогу відчуття дотику.
7. Вивчення сприймання часу.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Терлецька Л. Шкільна психодіагностика. — К.: Шкільний світ, 2003

Заняття до теми „Пам'ять”

1. Вивчення мимовільного запам'ятання слів, що мають емоційне забарвлення та нейтральних слів.
2. Вивчення мимовільного запам'ятання методом аналізу повноти та надійності показань свідка.

3. Дослідження опосередкованого запам'ятання методом вільного графічного асоціювання. (Методика „Піктограма”).
4. Дослідження логічної та механічної пам'яті методом запам'ятання двох рядів слів.
5. Дослідження впливу установки на запам'ятання.
6. Ознайомлення з методиками: Тест «Чого бракує»; «Запам'ятай цифри»; «Методика діагностики слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті»; «Дослідження обсягу смислової пам'яті».

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Пам'ять дитини / Упоряд.: О.Максименко, Л. Терлецька, О. Главник. — К.: Главник, 2004. — С. 35, 44—45.
3. Чуб Н. В. Комплексні тести готовності дитини до школи: Навч.-метод, посіб. — Х.: Основа, 2007. — С. 92—93.

Заняття до теми „Мислення”

1. Дослідження швидкості протікання мислительного процесу.
2. Виявлення особливостей прояву ригідності мислення при розв'язанні арифметичних задач. (Методика Ланчинса).
3. Дослідження ролі уявлень в мислительному процесі методом вирішення практичних задач.
4. Розв'язання творчих задач (Г.Айзенк. „Перевірте свої здібності”).
5. Ознайомлення з тестом Амтхауера; методикою «Виокремлення суттєвих ознак поняття» (Т.Марцинківська).

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Мислення дитини / Упоряд.: С. Максименко, Л. Кондратенко, О. Главник. — К.: Главник, 2004. — С. 40—41.

Заняття до тем „Емоції”, „Воля”

1. Шкала оцінки значимості емоцій.
2. Методика „Оцінка настрою”.
3. Дослідження тривожності студентів. Методика «Тривожність студентів». (Модифікація опитувальника Ж.Тейлор).
4. Тести „Рішучість”, „Упевненість у собі”.
5. Методика виміру імпульсивності.
6. Методика „Воля і увага”.
7. Визначення локусу суб'єктивного контролю. Тест-опитувальник, розроблений Є.Ф. Бажиним та ін.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 254 с.
2. Ильин Е.П. Психология воли. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 366 с.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи студентів	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу.	Конспект лекцій з дисципліни
2.	Складання та ведення протягом вивчення курсу власного термінологічного словника. У словник заносяться поняття, визначення та терміни з тем, що вивчаються.	Словник
3.	Підготовка до практичних та лабораторних занять: - самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; - самостійне опрацювання питань для підготовки до занять (самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу. - пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD). <i>Питання для самостійного опрацювання до:</i>	Виступ, доповнення на занятті

практичного заняття №1

1. Зв'язок сучасної педагогічної практики з проблемами і питаннями, що розробляються в різних галузях психологічної науки.
2. Особливості застосування методу анамнезу у психології.
3. Характеристика методу експертних оцінок у загальній психології.
4. Моделювання як метод психологічного дослідження та його види.
5. Особливості використання методу самостереження та самовітту.
6. Характеристика методу контент-аналізу

практичного заняття №2

1. Еволюція умовно-рефлекторного розуміння психіки від І. П. Павлова до сучасних психологічних концепцій: модель концептуальної рефлекторної дути за Є. М. Соколовим; психофізіологічна поведінкова теорія К. Халла; модель функціональної системи за П. К. Анохіним; функціональні блоки мозку за А. Р. Лурією.
2. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами.
3. Проблема біологічного і соціального в розвитку психіки і поведінки людини.
4. Основні генотипно обумовлені психологічні і поведінкові характеристики людини.
5. Основні етапи еволюції людини у зв'язку з її психічним, соціальним і культурним розвитком.
6. «Мова» і спілкування тварин.
7. Еволюційні передумови виникнення людської психіки.
8. Спільна трудова діяльність як головний чинник формування свідомої людської психіки.
9. Елементарні і вищі психічні функції у людини. Інтелект людини.
10. Види та особливості інтелектуальної поведінки тварин.
11. Співвідношення між інстинктом, рефлексом і розумом.

практичного заняття №3

1. Поняття свідомості, самосвідомості та ментальності.
2. Свідомість і самосвідомість як продукт природної та соціальної еволюції людини.

практичного заняття №4

1. Форми і методи самовиховання як фактор самовдосконалення особистості.
2. Біогенетична і соціогенетична концепція розвитку особистості.
3. Мотиваційні регулятори життєвого шляху людини.
4. Розвиток і саморозвиток особистості в різних видах діяльності.
5. Поняття життєвого шляху та проблеми особистісного розвитку людини.

практичного заняття №5

1. Особливості системного підходу до вивчення діяльності, поведінки особистості.
2. Основні підходи до класифікації мотивів діяльності.
3. Порівняльна характеристика процесуальної та особистісної саморегуляції.
4. Активність і саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності і поведінки особистості.
5. Характерні риси гри як одного з видів діяльності.
6. Характерні риси навчання як виду діяльності.
7. Умови взаємного переходу гри і праці в навчання і навпаки.

практичного заняття №6

1. Особливості спілкування особистості.
2. Відмінності між мовою і мовленням.
3. Мова як суспільно-історичне явище.
4. Специфіка гносеологічного, семантичного, лінгвістичного і психологічного аспектів, проблеми мови і мовлення.
5. Соціальні еталони та стереотипи як стабілізуючі фактори психіки.
6. Взаєморозуміння — важлива умова встановлення й розвитку міжособистісних стосунків.
7. Роль міжособистісних стосунків у функціонуванні групи.
8. Спільна діяльність як взаємодія.
9. Група і її роль у розвитку людини як особистості.
10. Психологічні механізми сприймання людьми один одного.
11. Психологічні прояви співчуття особистості в групі.

практичного заняття №7

1. Якісна та кількісна характеристика здібностей.
2. Співвідношення здібностей і задатків людини.
3. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей.
4. Природа індивідуальних психологічних відмінностей людей за здібностями.
5. Умови та передумови формування людських здібностей.
6. Умови, фактори, особливості раннього розвитку і вияву загальних та спеціальних здібностей у дітей.
7. Міжстатеві відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.

практичного заняття № 8

1. Психологічні особливості та властивості типів темпераменту (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік).
2. Вплив типу темпераменту на формування екстравертованих чи інтровертованих поведінкових характеристик людини.
3. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність тощо).
4. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль та ефективність діяльності людини.
5. Вікові особливості та основні умови і механізми формування характеру.
6. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості.
7. Сензитивний період для становлення і розвитку позитивних рис характеру.
8. Психофізіологічні та соціальні проблеми профілактики та корекції негативних рис характеру особистості.
9. Екстравертованість та інтровертованість як прояв певних рис характеру.

практичного заняття №9

1. Функції уваги в навчально-виховному процесі.
2. Умови ефективного формування уважності; способи організації і керування увагою учнів.
3. Вікові та індивідуальні особливості уваги, умови розвитку післядовільної уваги в юнацькому віці.
4. «Нижчі» і «вищі» форми уваги, етапи розвитку уваги у дітей.

практичного заняття №10

1. Зв'язок відчуттів з властивостями зовнішнього і внутрішнього середовища організму.
2. Психофізіологічні механізми формування відчуттів.
3. Зміна чутливості аналізаторів та її причини.
4. Спільне та відмінне у сприйняттях та відчуттях, їхня роль у життєдіяльності людини.
5. Зв'язок сприймання та моторики людини.
6. Активний характер відчуттів і сприймань у взаємодії людини із середовищем.

практичного заняття №11

1. Розвиток пам'яті у філо- й онтогенезі.
2. Фактори, що впливають на розвиток пам'яті.
3. Особистість, пам'ять і мотивація.
4. Порушення пам'яті та їхні наслідки.

практичного заняття №12

1. Проблема генетичного зв'язку мислення і мовлення. Мовлення як матеріальна основа мислення.
2. Альтернативні підходи до розвитку мислення.
3. Зв'язок між коефіцієнтом інтелекту і життєвими успіхами.
4. Поняття штучного інтелекту: проблема створення і функціонування.
5. Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.
6. Концепції розвитку мислення в онтогенезі.

практичного заняття №13

1. Роль уяви в житті та професійній діяльності людини.
2. Становлення творчої професійної діяльності, співвідношення творчості і професіоналізму.
3. Психологічні особливості спільної творчої діяльності.
4. Уява та індивідуальна творчість.
5. Використання продуктів уяви в особистісних та проєктивних тестах.
6. Вплив уяви на стан організму.

практичного заняття №14

1. Зв'язок емоцій і почуттів з потребами людини.
2. Емоції, почуття та людська індивідуальність.
3. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаємин.
4. Вияв емоцій та почуттів в художній творчості.
5. Зв'язок моторики з емоційною сферою людини.
6. Вплив органічних станів людини на її емоції та почуття.
7. Значення волі в організації діяльності і спілкування людини.
8. Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів, потребами і цілями людини.
9. Воля і рефлексія.
10. Проблема взаємозв'язку високого рівня свідомості та «сили волі» особистості.
11. Умови розвитку і формування та особливості виховання вольової активності людини.
12. Розлади складної вольової дії: чинники і наслідки.

4.	<p>Підготовка доповідей, повідомлень на практичне заняття.</p> <p>До практичного заняття №1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Класифікація основних проблем і наук про людину. - Психологія в системі наук. - Становлення психології як науки про сутність і закономірності розвитку психіки; завдання психології. - Основні галузі психології. - Основні форми прояву психіки та їхній взаємозв'язок (психічні процеси, стани, властивості). - Природничонаукові основи психології: анатомічний субстрат психіки; рефлекторна природа психічного відображення; функції психіки та їх представлення в головному мозку. - Відображальна і регулятивна функція психіки. - Механізми саморегуляції поведінки. Істотні ознаки соціального відображення. - Генетичні основи психіки і поведінки. - Проблеми методу дослідження в психології. - Основні етапи психологічного дослідження. - Метод спостереження та його види. - Методи опитування. - Діагностичні методи: тест та його види. - Експеримент, види експерименту. <p>До практичного заняття №2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Допсихічні форми відображення у неживій та живій природі. - Розвиток психічних форм відображення та поведінки тварин. - Матеріалістичне й ідеалістичне розуміння сутності та походження психіки. - Нервова система, її виникнення, вдосконалення та роль у розвитку форм відображення у філогенезі. - Механізми відображувальної діяльності на різних стадіях розвитку психіки. - Відмінності психіки людини від психіки тварин. <p>До практичного заняття №3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Характеристика індивідуальної свідомості людини - Суспільно-історичний характер свідомості. Культурно-історична парадигма Л. С. Виготського. - Свідомість та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини. - Роль знакових систем, предметів матеріальної і духовної культури у розвитку вищих психічних функцій людини. - Самосвідомість та «Я-концепція» особистості. <p>До практичного заняття №4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Індивід, особистість, індивідуальність. - Класифікація типів та природа особистості у психологічних теоріях. - Структура особистості (А. В. Петровський, К. К. Платонов, З. Фрейд.). - Формування та розвиток особистості: періодизація Д. Б. Ельконіна. - Стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном. - Проблеми особистісного зростання. - Сучасні підходи українських та російських психологів до розгляду структури особистості. <p>До практичного заняття №5</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основні характеристики активності і діяльності. - Головні відмінності діяльності людини від активності тварин. - Структура діяльності та активності. - Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. - Види діяльності, їхня характеристика. - Освоєння та перетворення діяльності в процесі її розвитку. - Діяльність і особистість. <p>До практичного заняття №6</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вербальні і невербальні засоби спілкування. - Фізіологічні механізми мовної діяльності. - Види та функції мови і мовлення. - Функції і форми спілкування. - Умови, шляхи і прийоми розвитку мовлення та оволодіння навичками спілкування. - Основні стилі спілкування та їхня ефективність у різних видах діяльності. - Психологічні механізми міжособистісних стосунків. - Міжособистісні стосунки як основа соціалізації особистості. - Характеристика функцій спілкування. - Кризи і конфлікти в житті людини. - Класифікація груп, їхня характеристика. 	Усна доповідь, повідомлення на занятті
----	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Взаємовпливи в групі. <p>До практичного заняття №7</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про здібності, їхня фізіологічна основа. - Структура та види здібностей. - Співвідношення та якісна характеристика понять: геніальність, обдарованість, талант і майстерність. <p>До практичного заняття №8</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про темперамент як сукупність індивідуальних проявів динаміки психічної діяльності людей. - Історія розвитку та становлення вчення про темперамент. - Фізіологічна основа темпераменту та характеристика чотирьох основних типів нервової системи за І. П. Павловим. - Характеристика типів темпераменту за Б. М.Тепловим, В. Д. Небиліциним. - Психологічні особливості та властивості типів темпераменту (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік). - Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини. - Поняття про характер. Природна основа та соціальні впливи на формування характеру. - Структура та характеристика провідних рис характеру людини. - Вчинок і формування провідних рис характеру особистості. <p>До практичного заняття №9</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про увагу, її фізіологічну основу. - Роль та значення уваги в житті і діяльності людини. Функції уваги. - Види уваги, їхня характеристика. - Властивості уваги та особливості їх взаємодії. <p>До практичного заняття №10</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про відчуття. Значення відчуттів у житті людини, їх походження. - Фізіологічні основи відчуттів. Фізичні властивості середовища, які породжують відчуття різної модальності. - Класифікація та види відчуттів і їхня характеристика. - Закономірності та властивості відчуттів. - Поняття про сприймання, його фізіологічна основа. - Властивості та індивідуальні особливості сприймання. - Класифікація та види сприйняттів. Сприймання та спостереження. <p>До практичного заняття №11</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про пам'ять. Роль та місце пам'яті в системі психічних процесів. - Фізіологічні та біохімічні процеси пам'яті. - Класифікація та різновиди пам'яті. Взаємозв'язок і взаємодія різних видів пам'яті. - Процеси та індивідуальні особливості пам'яті. Кількісні та якісні характеристики пам'яті. <p>До практичного заняття №12</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. - Основні теорії мислення. Концепції розвитку мислення в онтогенезі. - Мислительні процеси та операції, їхня характеристика. - Види мислення, їхні особливості та характер взаємодії. - Індивідуальні особливості мислення. - Основні етапи процесу вирішення мисленнєвих задач. Проблемна ситуація і задача <p>До практичного заняття №13</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про уяву. Її фізіологічна основа. - Процеси створення образів уяви. - Класифікація і види уяви. - Функції та індивідуальні особливості уяви. - Розвиток та виховання уяви у дітей. <p>До практичного заняття №14</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття про емоції та почуття, їхня фізіологічна основа. - Теорії емоцій. - Види емоцій і почуттів, їхня характеристика. - Загальні властивості емоцій і почуттів. - Форми переживання емоцій і почуттів. - Поняття про волю. Основні ознаки волі як психічного явища. - Функції волі: емоційно-вольова регуляція поведінки. - Воля як вища психічна функція. Структура простого та складного вольового акту. - Класифікація та характеристика базальних і системних вольових якостей. 	
5.	Підготовка рефератів. <p style="text-align: center;">Орієнвна тематика</p>	Реферат

	<ul style="list-style-type: none"> - Основні етапи становлення та розвитку психології. - Розвиток психології в СРСР та в Україні. - Значення психологічних знань для педагогічної теорії і практики. - Походження та історичний розвиток психіки тварин - Тлумачення поняття свідомості та самосвідомості у провідних психологічних теоріях. - Змінені стани свідомості: медитація, гіпноз, вплив наркотичних препаратів та ін. Можливі механізми їх пояснення. - Індивідуальна свідомість людини як вища форма психічного відображення. - Вивчення свідомості людини у провідних психологічних течіях початку ХХ ст.: біхевіоризмі, психоаналізі та гештальтпсихології. - Проблеми кібернетичного моделювання особистості. - Психологічна характеристика творчої особистості (на прикладі видатних діячів науки, техніки, культури). - Психологічна характеристика власної особистості. - Сензитивні періоди і їхні коди (числа Фібоначчі). - Особливості, шляхи, прийоми і способи формування успішного педагогічного спілкування. - Особистісне спілкування вчителя й учнів як один із аспектів педагогічної майстерності. - Принципи класифікацій та шляхи вирішення конфліктних ситуацій. - Психологічні механізми та основні етапи соціалізації особистості. - Особливості виховання і навчання дітей різного віку залежно від типу темпераменту. - Конституційні теорії темпераменту (Кречмер, Шелдон, Сіге). - Психолого-педагогічний підхід до обдарованих дітей. - Основні типи акцентуацій рис характеру. Аналіз їхнього впливу на поведінку і діяльність людини. - Характер, поведінка й учбова діяльність учня. - Проблема формування та розвитку здібностей у дітей різного віку. - Механізми, прийоми, способи прискореного розвитку людських здібностей. - Паранормальні явища: можливі механізми та природа їх прояву. - Особливості професійної спостережливості вчителя. - Розвиток сенсорної культури особистості. - Найважливіші теорії пам'яті в психологічній науці. - Розвиток пам'яті у дітей. Індивідуальні особливості пам'яті і здібності людини. - Шляхи, прийоми і засоби тренування та покращання пам'яті. - Основні теорії мислення. - Поняття інтелекту за Дж. Гілфордом. Тести інтелекту та коефіцієнт інтелекту. - Стимулювання розвитку мислення за допомогою техніки «брейнстормінга». - Тест Д. Векслера: особливості застосування. - Натхненність і харизма. Поняття харизматичного впливу. - Поняття «інсайт», особливості його виникнення та вияву. - Уява і засоби психотерапевтичного впливу. - Теорії емоцій, характеристика цих теорій. - Розвиток та формування емоційної сфери дітей. - Теорії волі і її природа. - Психолого-філософський аналіз проблеми «свободи волі» як усвідомленої необхідності. - Дитячі ігри та їх роль у розвитку волі людини. 	
6.	Складання анкети.	Текст анкети
7.	Проведення проєктивної методики.	Малюнок, інтерпретація малюнка
8.	Пошук інформаційних джерел із психодіагностичними методиками, їх проведення та оформлення результатів дослідження за темами лабораторних занять	Тека із психодіагностичним інструментарієм та інтерпретацією результатів дослідження
9.	Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і	Запис на електронному носії та

	можливостей використання.	анотація
10.	Підготовка до модульного контролю № 1, 2, 3.	Відповіді на тестові запитання модульних контролей
11.	Підготовка до іспиту	Відповіді назавдання іспиту

Удопомогу студентам у їхсамостійнійроботівикладач проводитьіндивідуальніконсультації з дисципліни.

V. Контроль якостізнаньстудентів

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного та підсумкового видів контролю.

5.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється періодично в межах поточних навчальних тем та має навчальний характер. Використовується:

- Уснеопитування на практичних, лабораторних заняттях.
- Аналіздоповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
- Аналізвиконанихзавдань самостійної роботи.
- Фронтальнеопитування з основних понять теми.

Поточний контроль передбачає застосування проміжного контролю.

Проміжний контроль передбачає перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу модулів і здійснюється в рамках навчальної дисципліни наприкінці вивчення окремого модуля. Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Орієнтовні завдання до Модульних контролей (тестові завдання).

1. Чи згодні ви з твердженням, що всю різноманітність психічного життя людини можна звести до трьох груп психічних явищ?

А) так; Б) ні.

2. Нерви, по яких передається нервовий імпульс від кори головного мозку (центра аналізатора) до робочого стану і забезпечує реакцію організму у відповідь на ті чи інші подразники називається

.....

3. Яким видам психічних явищ відповідають наведені пояснення?

1. Психічні процеси	А. Характеризують стан психіки в цілому, можуть сприяти діяльності чи гальмувати її.
2. Психічні властивості	В. Є найбільш істотними особливостями особистості, що забезпечують певний кількісний та якісний рівень діяльності та поведінки людини.
3. Психічні стани	С. Є первинними регуляторами поведінки людини, мають динамічні характеристики, на їх основі формуються знання, уміння та навички.

4. Який тип темпераменту характеризується низьким рівнем нервово-психічної активності, значною емоційною реактивністю, стриманістю та приглушеністю моторики й мовлення, глибиною і стійкістю почуттів при слабкому зовнішньому їх виявленні?

- А) холеричний;
- Б) флегматичний;
- В) меланхолічний;
- Г) сангвінічний.

5. До якого класу належать наступні психічні явища?

А. Психічні процеси	1. Пам'ять.
В. Психічні властивості	2. Мовлення.
	3. Темперамент.
	4. Почуття.
	5. Воля.
	6. Спрямованість.
	7. Характер.
	8. Здібності.

6. Прояви психічного процесу описано у ситуації: у дитячому садку дітям дають кілька пробірок однакової форми з розчинами різних кольорів. Потім показують розчин синього кольору і просять знайти такий самий.

7. Яким властивостям уваги відповідають наведені приклади?

1. Розподіл	А. Коли він читає книгу, чи слухає, то ніщо його не може відволікти: ні поява когось у кімнаті, ні розмова сусідів, ні звук радіо. Уся його увага на тому, що він робить у даний момент.
2. Обсяг	В. З яким би захопленням він не розповідав, все ж жодна деталь поведінки учнів у класі не вислизне від його уваги. Він бачить і чує усе, що твориться довкола.
3. Концентрація	С. Одного разу ми йшли у повній темноті дорогою, і раптом несподівано спалахнуло і відразу згасло світло від електричного ліхтарика. Ми встигли ледь помітити фігуру чоловіка, а М. В. за цю мить розгледів і чоловіка, і автомат у його руках, і собаку, яка стояла поруч.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту – I семестр (1, 2 модулі), іспиту – II семестр (1, 2, 3 модулі).

Питання до іспиту у I семестрі (1, 2 модулі)

1. Визначення психології як науки.
2. Предмет психології та її завдання.
3. Природа і сутність психіки.
4. Сучасна психологія і її місце в системі наук.
5. Головні напрямки сучасної психології.
6. Загальні галузі психології.
7. Поняття методології і методу психологічних досліджень.
8. Основні етапи психологічного дослідження.
9. Вимоги до проведення психологічного дослідження.
10. Головні методи психології.
11. Додаткові методи психології.
12. Будова і діяльність нервової системи.
13. Поняття аналізатора, його структура.
14. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами.
15. Основні закономірності вищої нервової діяльності.
16. Етапи розвитку нервової системи.
17. Поняття про психіку, її функції.
18. Етапи розвитку психіки.
19. Особливості психічного відображення.
20. Розвиток психіки тварин.
21. Відмінності психіки людини від психіки тварин.
22. Біологічні передумови виникнення свідомості людини.

23. Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості.
24. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини.
25. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я.
26. Поняття особистості.
27. Характеристика різних підходів до визначення особистості.
28. Типи особистості.
29. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини.
30. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів.
31. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості.
32. Структура особистості.
33. Соціалізація особистості, основні її механізми.
34. Поняття про діяльність.
35. Структура діяльності.
36. Засоби діяльності і процес їх засвоєння.
37. Основні види діяльності
38. Поняття про спілкування. Зміст спілкування.
39. Засоби спілкування.
40. Функції спілкування.
41. Рівні спілкування.
42. Види спілкування.
43. Сторони спілкування.
44. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
45. Методи вивчення спілкування.
46. Поняття про групи та їх різновиди.
47. Поняття про колектив у психології.
48. Міжособові стосунки в групах і колективах.
49. Психологічна сумісність і конфлікт у між особових стосунках.
50. Поняття про здібності.
51. Структура здібностей.
52. Види здібностей.
53. Умови розвитку здібностей.
54. Поняття обдарованості.
55. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.
56. Поняття про темперамент.
57. Фізіологічні основи темпераменту.
58. Психологічна характеристика темпераменту.
59. Типологія темпераментів.
60. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
61. Поняття про характер.
62. Природа характеру.
63. Структура характеру.
64. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними.
65. Типологія характерів.
66. Зв'язок характеру з темпераментом, волею, мотивацією поведінки.

Питання до іспиту II семестр (1, 2, 3 модулі)

1. Визначення психології як науки.
2. Предмет психології та її завдання.
3. Природа і сутність психіки.
4. Сучасна психологія і її місце в системі наук.
5. Головні напрямки сучасної психології.
6. Загальні галузі психології.
7. Поняття методології і методу психологічних досліджень.
8. Основні етапи психологічного дослідження.

9. Вимоги до проведення психологічного дослідження.
10. Головні методи психології.
11. Додаткові методи психології.
12. Будова і діяльність нервової системи.
13. Поняття аналізатора, його структура.
14. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами.
15. Основні закономірності вищої нервової діяльності.
16. Етапи розвитку нервової системи.
17. Поняття про психіку, її функції.
18. Етапи розвитку психіки.
19. Особливості психічного відображення.
20. Розвиток психіки тварин.
21. Відмінності психіки людини від психіки тварин.
22. Біологічні передумови виникнення свідомості людини.
23. Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості.
24. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини.
25. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я.
26. Поняття особистості.
27. Характеристика різних підходів до визначення особистості.
28. Типи особистості.
29. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини.
30. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів.
31. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості.
32. Структура особистості.
33. Соціалізація особистості, основні її механізми.
34. Мотивація як прояв потреб особистості. Види мотивів.
35. Поняття про діяльність.
36. Структура діяльності.
37. Засоби діяльності і процес їх засвоєння.
38. Основні види діяльності.
39. Поняття про спілкування. Зміст спілкування.
40. Засоби спілкування.
41. Поняття про мову та її функції.
42. Структура мови.
43. Видимовлення.
44. Функції спілкування.
45. Рівні спілкування.
46. Види спілкування.
47. Сторони спілкування.
48. Механізми прийняття людиною людини: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
49. Методи вивчення спілкування.
50. Поняття про групи та їх різновиди.
51. Поняття про колектив у психології.
52. Міжособові стосунки в групах і колективах.
53. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособових стосунках.
54. Поняття про здібності.
55. Структура здібностей.
56. Види здібностей.
57. Умови розвитку здібностей.
58. Поняття обдарованості.
59. Поняття талановитості і геніальності.
60. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.
61. Поняття про темперамент.
62. Фізіологічні основи темпераменту.

63. Психологічна характеристика темпераменту.
64. Типологія темпераментів.
65. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
66. Поняття про характер.
67. Природа характеру.
68. Структура характеру.
69. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними.
70. Типологія характерів.
71. Зв'язок характеру з темпераментом, волею, мотивацією поведінки.
72. Поняття про увагу.
73. Фізіологічні основи уваги.
74. Види і форми уваги.
75. Властивості уваги.
76. Методи вивчення уваги.
77. Поняття про відчуття.
78. Фізіологічні основи відчуттів.
79. Види відчуттів і їх класифікація.
80. Властивості відчуттів.
81. Зв'язок відчуттів із діяльністю.
82. Поняття про сприймання.
83. Фізіологічні основи сприймань.
84. Види сприймань.
85. Властивості сприймань.
86. Поняття про пам'ять.
87. Види пам'яті.
88. Характеристика процесів пам'яті.
89. Індивідуальні особливості пам'яті.
90. Умови продуктивності мимовільного, довільного та пам'ятовування.
91. Уявлення пам'яті, їх характерні особливості.
92. Поняття про мислення.
93. Теорії мислення.
94. Розумові дії та мислительні операції.
95. Форми мислення.
96. Види мислення.
97. Індивідуальні особливості мислення.
98. Поняття про уяву.
99. Фізіологічні основи уяви.
100. Процес створення образів уяви.
101. Види уяви.
102. Роль фантазії в ігровій діяльності дитини та творчій діяльності дорослого.
103. Поняття про емоції і почуття.
104. Фізіологічні основи почуттів.
105. Функції емоцій.
106. Теорії емоцій.
107. Форми переживання почуттів.
108. Вищі почуття, їх види.
109. Поняття про волю.
110. Підходи і тенденції розвитку уявлень про волю.
111. Структура і види вольових дій.
112. Функції волі.
113. Різновиди вольових дій.
114. Характеристика і види вольового зусилля.
115. Вольові якості особистості і умови та шляхи їх розвитку.

2.3 Критерії оцінювання знань студентів

Система рейтингових балів поточного контролю представлена в таблицях 5.3.1. та 5.3.2.

5.3.1. Розподіл балів за поточну успішність на I семестр

Вид контролю/ Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
I Модуль		До 19.5 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 3 заняття -лабораторних/ 3 заняття	До 2 балів До 0.5 балів	До 7.5 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i> - складання анкети	До 2 балів	До 2 балів
<i>Модульний контроль:</i> - виконання контрольних тестів	До 10 балів	До 10 балів
II Модуль		До 40.5 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 8 занять -лабораторних/ 13 занять	До 2 балів До 0.5 балів	До 22,5 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i> - написання і захист реферату за заданою тематикою - опрацювання статей, підготовка конспектів першоджерел	До 5 балів До 3 балів	До 8 балів
<i>Модульний контроль:</i> - виконання контрольних тестів	До 10 балів	До 10 балів
Разом за 1-2 модуль		До 60 балів
Екзамен		40
Всього		100

5.3.2. Розподіл балів за поточну успішність на II семестр

Вид контролю/ Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
III Модуль		До 60 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 11 заняття -лабораторних/ 16 заняття	До 2 балів До 0.5 балів	До 30 балів
<i>Модульний контроль:</i> - виконання контрольних тестів	До 20 балів	До 20 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i>		До 10 балів

<ul style="list-style-type: none"> - написання і захист реферату за заданою тематикою - опрацювання статей, підготовка конспектів першоджерел 	<p>До 5 балів</p> <p>До 5 балів</p>	
Екзамен		40
Всього		100

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього -360 год., лекції -68 год., практичні -44год.,лабораторні – 64 год., самостійна робота -184 год.,I семестр - іспит (1 , 2 модулі),II семестр - іспит (1 , 2 ,3 модулі).

Тиждень	1	2	3	(4,5,6) 7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	Модуль 1					Модуль 2								
Лекції (год)	4	2	2	2	4		2	4	4	4	4	4	4	4
Дати	01.09.23	08.09.23	08.09.23	11.09.23	22.09.23	22.09.23	29.09.23	29.09.23	06.10.23	13.10.23	20.10.23	27.10.23		
Теоретичні розділи	Введення в загальну психологію					Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості.								
Теми лекцій	Предмет психології	Методи психології	Мозок і психіка	Свідомість людини як вища форма психічного відображення	Психологія особистості	Психологічна характеристика діяльності	Спілкування. Мова і мовлення	Група і колектив	Здібності.	Темперамент.	Характер			
Практичні заняття (год)	4		2	2	4	2	2		2	4				
Дати														
Теми практичних занять	Предмет, завдання та методи сучасної психології		Розвиток психіки	Свідомість та самосвідомість особистості	Психологія особистості	Діяльність особистості	Особливості спілкування в соціальних групах і колективах.		Здібності.	Темперамент і характер.				
Лабораторні заняття (год)	8				8		6		2	4	4			
Дати														
Теми лабораторних занять	Методи психології				Психологія особистості		Спілкування у групах та колективах		Здібності.	Темперамент.	Характер			
Самостійна робота	Ведення словника. Підготовка до практичних занять №1 - 3. Підготовка до лабораторного заняття №1. Складання анкети. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 1.				Ведення словника. Підготовка до практичних занять № 4 - 8. Підготовка до лабораторних занять № 2 - 6. Опрацювання статей. Підготовка конспектів – першоджерел. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 2. Підготовка до екзамену.									
Види контролю	<p><i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; тестові форми контролю для визначення рівня знань; усний захист рефератів на практичних заняттях. <i>Модульний контроль №1- 2.</i></p> <p style="text-align: center;">ІСПИТ</p>													

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модулі	Модуль 3(2 семестр)															
Лекції (год)	4		4		4		4		4		4		4		4	
Дати																
Теоретичні розділи	Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси.															
Теми лекцій	Увага		Уява		Відчуття		Сприймання		Пам'ять		Мислення		Психологія емоцій		Воля.	
Теми практичних занять	Увага		Уява		Відчуття і Сприймання				Пам'ять		Мислення		Психологія емоцій, почуттів і волі			
Теми лабораторних занять	Методи вивчення уваги		Уява		Відчуття		Сприймання		Пам'ять		Мислення		Емоції		Воля	
Самостійна робота	Ведення словника. Підготовка до практичних занять № 9 - 14. Підготовка до лабораторних занять № 7 -14. Виконання методик за темами лабораторних занять. Проведення методики "Кінетичний малюнок сім'ї". Підготовка реферату. Опрацювання статей. Підготовка конспектів – першоджерел. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 3. Підготовка до екзамену.															
Види контролю	<i>Поточний контроль: усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; письмове оформлення лабораторних робіт; усний захист рефератів на практичних заняттях. Модульний контроль №3.</i>															
	ІСПИТ															

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Базова

1. Варій М.Й. Загальна психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] 3-тє вид. Київ: Цент учбової літератури, 2009. 1007 с.
2. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. Київ: Каравела, 2005. 280 с.
3. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник. Київ:ВД „Професіонал”, 2004. 304 с.
4. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 280 с.
5. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ф-т корекц. та соц. педагогіки і психології, Каф. психології освіти. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2015. 431 с.
6. Загальна психологія / за загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2004. 704 с.
7. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук [та ін.]. Київ: Каравела, 2019. 464 с.
8. Загальна психологія: хрестоматія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / упоряд. О.В. Скрипченко, І.С. Булах, Л.В. Долинська [та ін.]. Київ: Каравела, 2008. 640 с.
9. Козляковський П.А. Загальна психологія: підручник. 3-є вид., доп. і перероб. Миколаїв: Дизайн і поліграфія, 2005. 467 с.
10. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: навчальний посібник для студ. вищ. пед. закладів освіти. Київ: Вища школа, 2000. 480 с.
11. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посібник. - Київ: МАУП, 2000. 256 с.
12. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564 с.
13. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 416 с.
14. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб. Київ: Каравела, 2012. 328 с.
15. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
16. Русинка І. І. Психологія : навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 367 с.
17. Цимбалюк І. М. Загальна психологія: Модульно-рейтинговий курс Київ: Професіонал, 2004. 304 с.
18. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 639 с.

Допоміжна

1. Герасімова Н. Є., Герасімова. І. В. Основи загальної психології: самостійна робота студентів: навч. посіб. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. 68 с.
2. Євченко І.М. Проективні методики: з ким? навіщо? як? Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2017. 222 с.

3. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2013. 254 с.
4. Зелінська Т. М., Воронова С. В., Хурчак А. Е. Практикум із загальної психології: навч. посіб. Київ: Каравела, 2006. 215 с.
5. Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційнихпитаннях і відповідях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2009. 238 с.
6. Кісарчук З. Г. Особливостірозвиткупрактичноїпсихології на сучасномуетапі. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. № 3. С. 10 – 12.
7. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навчальнийпосібник. Київ: Либідь, 2007. 256 с.
8. КириленкоТ. С., ШамлянК. М.Психологія волі: навч. посіб. Київ : Київськийуніверситет, 2018. 159 с.
9. Клименко В. В. Психологіятворчості.Навчальнийпосібник. Київ: Центр навчальноїлітератури, 2006. 480 с.
- 10.Корольчук М. С. Осьодло В. І. Психодіагностика: Навчальнийпосібник для студентіввищихнавчальнихзакладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2012. 400с.
- 11.Левчук Л. Т. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика.Київ: Либідь, 2002. 255с.
- 12.М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальноїпсихології: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл.Київ: Вища школа, 2000. 184 с.
- 13.Макарова Л. Л.,Синельніков В. М. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., якінавч. за спец. "Психологія". Київ: Центр навчальноїлітератури, 2005. 198 с.
- 14.Міщиха Л.П. Психологіятворчості. Навчальнийпосібник. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. 448 с.
- 15.Павелків, Р. В.Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2009. 576 с.
- 16.Практикум із загальної психології: для подвійних спеціальностей з практ. психологією / уклад. Л. В. Долинська та ін. Київ: НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2003. 140 с.
- 17.Психология личности. Словарь-справочник/под ред. П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
- 18.Савчин, М. В.Загальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.
- 19.Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции Санкт-Петербург:Питер, 2002. 384 с.
- 20.Хьелл Л., ЗиглерД. Теории личности.3-е изд. Санкт-Петербург:Питер, 2008. 607 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Варій М.Й.Загальнапсихологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.]3-тє вид. Київ: Цент учбової літератури, 2009.1007 с. URL: http://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_425.pdf
3. Загальнапсихологія - Павелків Р.В.URL:<https://westudents.com.ua/knigi/503-zagalna-psihologiya-pavelkv-rv.html>

4. Загальна психологія - Сергєєнкова О.П. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/504-zagalna-psihologya-sergnkova-op.html>
5. Загальна психологія - Максименко С.Д. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1264/1/>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.